

Quickscan flora en fauna

Planvorming bouwblok Bommelsestraat ong. (naast 21) te Ophemert

Gemeente Neerijnen

Quickscan flora en fauna

Planvorming bouwblok Bommelsestraat ong. (naast 21) te Ophemert

Gemeente Neerijnen

Colofon

Datum:
5 juni 2014

Projectgegevens:
Projectnummer 252866

Projectteam:
L.C. Smitskamp
M. Korthorst

Projectleider:
D.W.M. Alberts

Vestiging Oosterhout
Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
T: +31 (0)162 48 75 00
www.croonenburo5.com

Vestiging Maastricht
Louis Loyensstraat 5
6221 AK Maastricht
T: +31 (0)43 325 32 23
info@croonenburo5.com

CroonenBuro5 is aangesloten bij
het Netwerk Groene Bureaus

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	2
1.3	Leeswijzer	2
2	Natuurwetgeving en -beleid	3
2.1	Algemeen	3
2.2	Ecologische Hoofdstructuur en Natuurbeschermingswetgebieden	3
2.3	Flora- en faunawet	3
3	Gebiedsbeschrijving	5
3.1	Huidige situatie	5
3.2	Toekomstige situatie	5
3.2.1	Te verwachten werkzaamheden en ingrepen	6
4	Methode	7
4.1	Bureaustudie	7
4.2	Terreinbezoek	8
5	Onderzoeksresultaten	9
5.1	Resultaten bureaustudie	9
5.1.1	Ligging EHS en beschermde gebieden	9
5.1.2	Voorkomen beschermde soorten Flora- en faunawet	10
5.2	Resultaten verkennend terreinbezoek	11
6	Toetsing aan de natuurwetgeving	15
6.1	Toetsing effect op beschermde gebieden	15
6.1.1	EHS	15
6.1.2	Natuurbeschermingswet 1998	15
6.2	Toetsing effect op beschermde soorten Flora- en faunawet	15
6.2.1	Effecten Tabel 2/3 soorten	15
6.2.2	Advies vervolgstappen	19
7	Conclusies en aanbevelingen	21
7.1	Conclusies	21
7.1.1	Beschermde natuurgebieden	21
7.1.2	Beschermde soorten	21
7.2	Kansen voor de natuur	22
7.2.1	Vleermuizen	22
7.2.2	Vogels	22
8	Bronnen	23
8.1	Boeken en rapporten	23
8.2	Websites	23

Bijlagen:

Bijlage 1: Ecologische Hoofdstructuur en Natuurbeschermingswet 1998

Bijlage 2: Flora- en faunawet

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer (grondeigenaar en ondernemer) teelt aardbeien in het buitengebied van Ophemert. Ten behoeve van zijn bedrijfsvoering is het noodzakelijk over een bedrijfsruimte op de locatie Bommelstraat (naast 21) te beschikken. Op dit moment laat het vigerende bestemmingsplan Buitengebied de realisatie van een bedrijfsgebouw niet toe. Er wordt daarom voor de locatie een nieuw bestemmingsplan opgesteld.

Ruimtelijke plannen dienen te worden beoordeeld op de uitvoerbaarheid in relatie tot actuele natuurwetgeving, met name de Flora- en faunawet, EHS en de Natuurbeschermingswet 1998. Er mogen geen ontwikkelingen plaatsvinden die op onoverkomelijke bezwaren stuiten door effecten op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties vanuit de actuele natuurwetgeving. Dit wordt gedaan op basis van een quickscan. In deze rapportage zijn de resultaten van de quickscan beschreven. In figuur 1 is het plangebied ten opzichte van Ophemert weergegeven.

Figuur 1. Globale ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van Ophemert (Bron: Provincie Gelderland, 2014).

1.2 Doel

In ruimtelijke plannen, zoals bestemmingsplannen, is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden. Er dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. Het doel van voorliggende quickscan is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de Flora- en faunawet, EHS en/of de Natuurbeschermingswet 1998 en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding wordt beschreven waarom deze quickscan is uitgevoerd en met welk doel. Vervolgens wordt in hoofdstuk twee algemene informatie verwoord over de natuurwetgeving, waaronder de Flora- en faunawet, EHS en de Natuurbeschermingswet 1998. In hoofdstuk drie wordt de huidige en toekomstige situatie van het plangebied beschreven en de ligging ten opzichte van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) en Natuurbeschermingswetgebieden (Natura 2000, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands). In hoofdstuk vier wordt de gebruikte methode voor de uitvoering van deze quickscan omschreven. In hoofdstuk vijf staan de resultaten van deze quickscan flora en fauna. Deze zijn onderverdeeld in de resultaten van de literatuurstudie en het terreinbezoek. In hoofdstuk zes worden de resultaten uit hoofdstuk vijf getoetst aan de Flora- en faunawet, EHS en Natuurbeschermingswet 1998. Hieruit komen conclusies en aanbevelingen voort, die worden omschreven in hoofdstuk zeven. Het laatste hoofdstuk geeft de gebruikte bronnen voor dit onderzoek weer. Achter dit hoofdstuk bevinden zich twee bijlagen, die algemene informatie verschaffen met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet.

2 Natuurwetgeving en -beleid

2.1 Algemeen

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een soortgericht spoor (Flora- en faunawet) en een gebiedsgericht spoor (Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natuurbeschermingswet 1998). De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en de EHS en Natuurbeschermingswet 1998 op de bescherming van gebieden. Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving geïmplementeerd.

2.2 Ecologische Hoofdstructuur en Natuurbeschermingswetgebieden

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt en vastgelegd in de ruimtelijke verordening. Ruimtelijke plannen moeten hieraan worden getoetst. Natura 2000-gebieden, Beschermd Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben derhalve een wettelijke status. In of in de nabijheid van de EHS en Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Ecologische Hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet wordt verwezen naar bijlage 1.

2.3 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'Nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 2.

3 Gebiedsbeschrijving

3.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt in de gemeente Neerijnen, in het buitengebied van Ophemert. De locatie ligt ten westen van de dorpskern en is zuidelijk gelegen aan de Bommelsestraat. Het plangebied wordt aan alle zijden begrensd door watergangen; aan de noordzijde door een A-watergang van het Waterschap. Het plangebied bestaat uit landbouwgronden (met tarwe en aardbeien) doorkruist met watergangen. Op de locatie waar het bouwvlak gerealiseerd wordt bevindt zich in de huidige situatie een keet en overige materialen behorende bij de bewerking van de landbouwgronden.

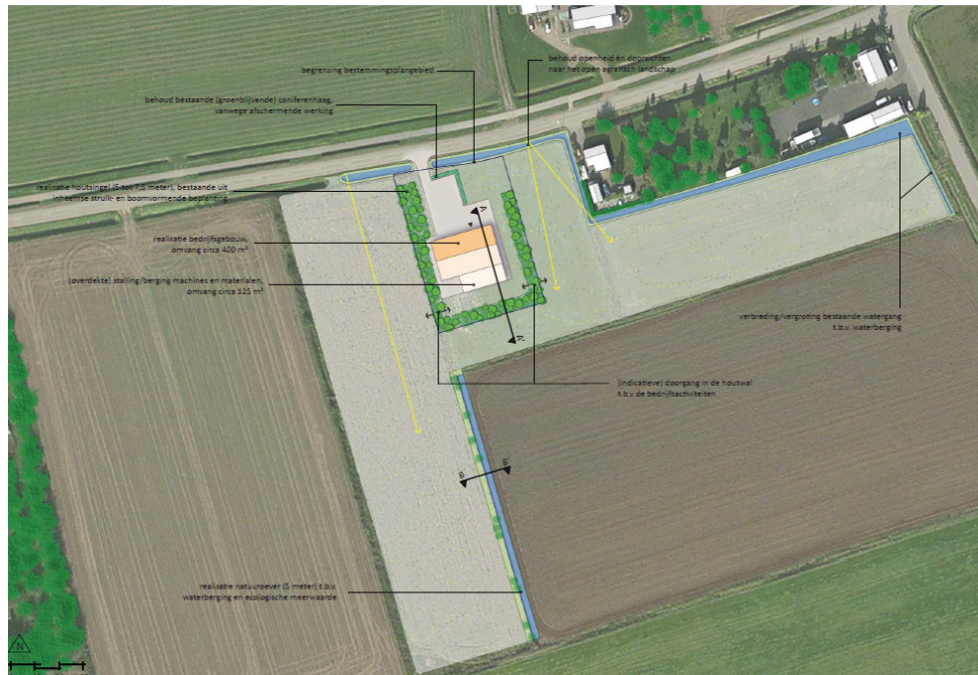
Ter verduidelijking is de ligging en begrenzing van het plangebied weergegeven in naaststaande afbeelding (figuur 2).

Figuur 2: Begrenzing plangebied inclusief foto's. Bron: CroonenBuro5, 2014.

3.2 Toekomstige situatie

Op de locatie van de keet zal een bouwvlak bestemd worden waarbinnen een bedrijfsgebouw gerealiseerd wordt (figuur 3). Daarnaast worden twee watergangen voor een deel gedempt, welke de overgang vormen naar de diverse percelen. De compensatie van het waterbergend vermogen vindt plaats in de bestaande watergangen. Deze worden, al naar gelang aangegeven op het inrichtingsplan (figuur 3), uitgegraven of verbreed. Tevens wordt een watergang verbreed middels een natuurvriendelijke oever (zuidelijk in het plangebied gelegen). Rondom het bedrijfsgebouw zal een houtsingel aangeplant worden.

Figuur 3. Schetsontwerp toekomstig bedrijfsgebouw en bijbehorende houtsingel. Bron: CroonenBuro5, 2014.

3.2.1 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen

Voor de realisatie van het bedrijfsgebouw zal de keet en de aanwezige materialen verwijderd worden. Twee watergangen worden gedempt, waardoor aanpassingen aan twee andere watergangen plaats zullen vinden (zuidelijk en oostelijk in het plangebied; figuur 3). Daarnaast wordt de houtsingel aangeplant.

4 Methode

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedssfeer van het project;
- Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

4.1 Bureaustudie

Bij de toetsing is alleen gekeken naar de streng beschermde (Tabel 3) en overig beschermde (Tabel 2) soorten uit de Flora- en faunawet. Deze soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten) en moeten worden getoetst op voorkomen en effect. Treedt effect op of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er mogelijk maatregelen nodig om de effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Flora- en faunawet.

Algemene soorten (Tabel 1) zijn niet meegenomen in de toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de meeste projecten. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Er zijn diverse bronnen geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verspreiding en mogelijk voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied. Aan de hand van deze informatie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen, gezien de habitatvoorkeur van de betreffende soorten. De bronnen die zijn geraadpleegd, zijn:

- www.waarneming.nl;
- www.telmee.nl;
- Landelijke verspreidingsatlassen;
- Regionale verspreidingsatlassen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EZ. Gekeken is naar de ligging van Natura 2000-gebieden ten opzichte van het plangebied en naar de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden. Afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen kan het effect worden bepaald. Daarnaast is gebruik gemaakt van de kaarten op de website van de provincie Gelderland (interactieve kaart EHS), om te bepalen of het plangebied overlapt of grenst aan EHS. Toetsing vindt plaats aan de hand van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS (Spelregels EHS).

Met behulp van landelijke verspreidingsatlassen is nagegaan of in het verleden zwaarder beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het plangebied. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn niet bekend.

4.2 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voornoemd bureaustudie is bepaald in hoeverre de aanwezigheid van beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Op 3 juni 2014 is een verkennend terreinbezoek aan het gebied afgelegd om te bepalen in hoeverre aan de hand van de soorten uit de bureaustudie en aan de hand van het voorkomen van geschikt habitat beschermde soorten kunnen voorkomen. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Aan de hand van de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of een nader onderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

5 Onderzoekresultaten

5.1 Resultaten bureaustudie

5.1.1 Ligging EHS en beschermde gebieden

Er bevindt zich geen EHS binnen het plangebied. De dichtstbijzijnde EHS ligt op ongeveer 1250 meter ten zuiden van het plangebied en betreft een klein bosgebied nabij de uiterwaarden van de Waal (zie figuur 4).

In het Natuurbeheerplan Gelderland 2014 is het dichtstbijzijnde EHS-gebied aangewezen als 'Haagbeuken en essenbos'. In de uiterwaarden van de Waal is voornamelijk EHS-gebied aanwezig met het beheertype 'Kruiden- en faunarijk grasland' en 'Rivier' (de Waal).

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ('Rijntakken') ligt op circa 1,7 km afstand ten noordwesten van het plangebied.

Figuur 4. Ligging plangebied (rood omlijnd) t.o.v. EHS (groen ten zuiden en oosten van het plangebied). Bron: website provincie Gelderland.

5.1.2 Voorkomen beschermde soorten Flora- en faunawet

Om een inschatting te maken van de soortgroepen en specifieke soorten die in en rond het plangebied voorkomen, is de landelijke databank voor natuurwaarnemingen geraadpleegd, waaronder telmee.nl en waarneming.nl. Het invoerportaal waarneming.nl is een website waarop door vrijwilligers natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld. Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeheerende Organisaties (PGO's). Er kan informatie over diverse soortgroepen tot op kilometerhokniveau worden verkregen.

Volgens telmee.nl en waarneming.nl komen in het plangebied en omgeving soorten voor van diverse soortgroepen. Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van beschermde soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Limpen *et al.*, 2010), reptielen en amfibieën (www.RAVON.nl) en insecten (www.Naturalis.nl).

Uit de landelijke en provinciale verspreidingsinformatie uit atlassen (5 x 5 kilometerhok) blijkt dat in of nabij het plangebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn aangetroffen. Dit betreft onderstaande zwaarder beschermde (tabel 2 en 3 Flora- en faunawet)soorten. Vogels zijn onderverdeeld in jaarrond beschermde soorten (categorie 1-4) en niet jaarrond beschermde soorten (categorie 5). Gekeken is naar de verspreiding van categorie 1-4 soorten en soorten van categorie 5 die mogelijk zeldzaam zijn in de omgeving van het plangebied.

Op de site telmee.nl (2009-2014) worden de volgende waarnemingen vermeld voor de directe omgeving van het plangebied (Flora- en faunawetsoorten Tabel 2, 3 of soorten met jaarrond beschermde nesten):

Vogels

Categorie 1-4 (nesten jaarrond beschermd): boomvalk, havik, huismus, slechtvalk en steenuil.

Zoogdieren

Zwaarder beschermd: geen.

Reptielen/amfibieën

Zwaarder beschermd: kamsalamander, heikikker en poelkikker.

Vlinders

Zwaarder beschermd: geen waarnemingen.

Libellen

Zwaarder beschermd: rivierrombout.

Vissen

Zwaarder beschermd: kleine modderkruiper en bittervoorn.

Flora

Zwaarder beschermd: veldsalie.

Uit andere soortgroepen zijn geen beschermde soorten zoals genoemd in tabellen 2 en 3 van de Flora- en faunawet aangetroffen.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich in (de omgeving van) het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

5.2 Resultaten verkennend terreinbezoek

Op 3 juni 2014 bij 17°C en half bewolkt weer (KNMI) is een terreinbezoek aan het plangebied afgelegd door een ecooloog van CroonenBuro5. Naast directe waarnemingen kan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten in het plangebied.

Het plangebied waar het bedrijfsgebouw op gerealiseerd wordt bestaat uit een ruigte/braak liggend stuk grond. Daaromheen zijn watergangen en landbouwpercelen aanwezig. De landbouwgronden worden intensief bewerkt en hebben ecologisch gezien weinig waarde. Enkel kunnen hier vogels en/of zoogdieren (vossen, hazen, vleermuizen) foerageren. De gronden blijven behouden bij de toekomstige inrichting.

Watergangen

In het plangebied zijn enkele watergangen aanwezig die vrijwel allemaal met elkaar in verbinding staan. Ten behoeve van de ontwikkeling zullen enkele watergangen gedempt en/of aangepast worden. De oevervegetatie van de watergangen bestaat met name uit riet en gele lis. Tevens komen soorten voor als kleefkruid, brandnetel, hondsdrif en winde. De watergangen in het westen van het plangebied zijn smal en ondiep (variërend van 10 tot 25 centimeter); de watergangen in het oosten van het plangebied (gelegen tegen en nabij het perceel van huisnummer 21) zijn dieper (circa 50-60 cm) en breder. Deze watergangen zijn erg troebel. In alle watergangen is onderwatervegeta-

tie en/of is algvorming aanwezig. In figuur 5 is een impressie gegeven van de aanwezige watergangen in het plangebied.

Figuur 5. Impressie watergangen in het plangebied met boven de watergangen in de centraal westelijke kant van het plangebied en onder de watergangen in het oosten van het plangebied (rondom Bommelsestraat 21).

Deze oevervegetatie (en overige vegetatie in het plangebied) is gezien de naast gelegen intensief beheerde percelen, de verruiging en de voedselrijkdom floristisch weinig interessant. Beschermde plantensoorten (zoals de in de omgeving waargenomen soort veldsalie) zijn niet aantreffen in het plangebied en worden op basis van het aangetroffen biotoop ook niet verwacht.

Tijdens het terreinbezoek is in de watergangen op meerdere locaties actief gevestigd met een RAVON-schepnet. Tijdens deze bemonstering zijn, naast posthoornslakken, waterkevers en kikkervisjes, enkel tien- en driedoornige stekelbaarzen aangetroffen (figuur 6). Deze soorten zijn niet beschermd in het kader van de Flora- en faunawet; wel geldt de zorgplicht. Grotere vissen kunnen mogelijk via de A-watergang ten noorden van het plangebied, (incidenteel) de bredere watergangen in het plangebied aandoen. Zo is in de A-watergang een juveniele snoek (niet beschermd in het kader van de Flora- en faunawet) gevangen.

Uit de bureaustudie is gebleken dat de vissoorten kleine modderkruiper (Tabel 2) en bittervoorn (Tabel 3) in de omgeving van het plangebied waargenomen zijn. Beide soorten zijn na de intensieve bemonstering van de watergang niet aangetroffen in het plan-

gebied. Voor de bittervoorn vormen de watergangen bovendien geen geschikt biotoop; de meeste watergangen waren te ondiep (de bittervoorn vereist een minimale diepte van 45 cm (DR, 2011a)) erg troebel en bevatten geen zoetwatermossels (waarvan de soort voor de voortplanting afhankelijk van is).

De watergangen bieden een geschikt biotoop voor algemeen voorkomende amfibieën zoals de gewone pad, bruine en groene (bastaard) kikkers (figuur 6). Het plangebied biedt geen geschikt biotoop voor de in de omgeving voorkomende zwaar beschermde amfibiesoorten (Telme.nl). De watergangen midden in een open landschap vormen door de steile tot rechte oevers, de ligging te midden van intensief beheerde percelen, de aanwezigheid van vis, de beschaduwde wateren en de voedselrijkdom (algvorming) geen geschikt biotoop voor deze biotoopkritische zwaar beschermde amfibiesoorten. Zo leeft de poelkikker met name in gebieden met zwak zure, oligotrofe, schone, stilstaande wateren (vennen) in de landschapstypen bos, heide en hoogveen (DR, 2012). Dit biotoop komt niet voor in het plangebied. De heikikker is een soort die erg kritisch is ten aanzien van zijn habitat. Het is de schralere tegenhanger van hetgeen de bruine kikker prevaleert. Het habitat waar de heikikker wordt aangetroffen is in zijn algemeenheid te kenschetsen als schraal, ietwat ruig en vochtig. Het bestaat met name uit heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland, maar ook bos en struweel, alles met een hoge grondwaterstand. Waterhabitat is vaak zuur en relatief voedselarm en bestaat uit ondiep, zonbeschenen water (DR, 2011b). Kamsalamanders komen voor in oude, kleinschalige cultuurlandschappen. Voortplantingswater bestaat vaak uit (veedrink)poelen, kasteelvijvers, verlandde grachten, gebufferde vennen en heldere sloten (DR, 2011c). Deze biotopen zijn niet aanwezig in het plangebied.

Figuur 6. Enkele van de aangetroffen stekelbaarzen in de watergangen (links) en rechts een aangetroffen groene kikker.

De locatie biedt door bijvoorbeeld de afwezigheid van zandige plekken, struiken of een flinke strooisellaag, geen geschikte biotopen voor reptielen.

Uit de bureaustudie is gebleken dat de rivierrombout waargenomen is in de omgeving van het plangebied. De rivierrombout wordt in Nederland voornamelijk langs de grote rivieren aangetroffen. In Neerijnen is de rivierrombout in de uiterwaarden waargenomen. Larven groeien op in de ondiepe, onbegroeide, stromingsluwe riviertrajecten. In

de genormaliseerde rivieren wordt dergelijk larvenhabitat voornamelijk op strandjes tussen de kribben aangetroffen (Gemeente Neerijnen, 2013). Buiten de uiterwaarden is deze soort niet in de gemeente Neerijnen (alook niet in het plangebied) te verwachten.

Ruigte terrein met materialen

Op de locatie waar het bedrijfsgebouw op gerealiseerd wordt, is een keet, opgestapeld hooi en enkele materialen aanwezig ten behoeve van de landbouwteelt (figuur 7).

Figuur 7. Impressie keet en overige materialen in het plangebied.

Deze elementen zijn tijdens het terreinbezoek vrijwel allen ecologisch irrelevant bevonden. Echter in het opgestapelde hooi zaten enkele holen. Rondom deze holen waren enkele uitwerpselen aanwezig. Vermoed wordt dat zich hier (mogelijk tijdelijk) een vos ophoudt (de eigenaar gaf tevens aan deze enkele malen waargenomen te hebben). Er zijn geen prooiresten, graafsporen of overige holen in het plangebied aangetroffen. De vos staat vermeld op Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht.

In het plangebied zijn geen (vogel)nesten aangetroffen, ook niet van vogelsoorten die een vermelding kennen op de "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten" (zoals de in de omgeving verwachte soorten). In de omgeving (buiten het plangebied) zijn wel verschillende weidevogels waargenomen en is een witte kwikstaart in het plangebied waargenomen. Deze soort kent geen vermelding op de lijst met jaarrond beschermde nesten.

Mogelijk kan rondom in het plangebied (alsmede rondom de materialen en conifeerhaag) door vleermuizen gefoerageerd worden. Deze haag vormt door de beperkte omvang en door de afwezigheid van een unieke, lijnvormige aansluiting met de omgeving, geen functie als vliegroute of uniek foerageergebied voor vleermuizen.

6 Toetsing aan de natuurwetgeving

6.1 Toetsing effect op beschermde gebieden

6.1.1 EHS

Voor wat betreft de EHS is er alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen, waaronder compensatie. Er bevindt zich geen EHS-gebied binnen het plangebied. Er is van directe aantasting van de EHS dan ook geen sprake. Ook kunnen significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in de nabijheid van het project worden uitgesloten. De ruimtelijke ontwikkeling is kleinschalig en heeft een beperkt effect op (eventueel) de directe omgeving van het plangebied. Vanuit dit oogpunt zijn er voor EHS geen belemmeringen.

6.1.2 Natuurbeschermingswet 1998

Uit de bureaustudie blijkt dat er binnen drie kilometer afstand van het plangebied een Natura 2000-gebied ('Rijntakken') ligt. Vanwege de aard, beperkte omvang in relatie tot de afstand tot het Natura 2000-gebied worden effecten op het Natura 2000-gebied uitgesloten. Zoals aangegeven hierboven, heeft de ruimtelijke ontwikkeling beperkte invloed, eventueel op de directe omgeving van het plangebied. Op basis van de afstand en de beperkte invloed zijn er geen negatieve effecten op het Natura 2000-gebied. Een nader onderzoek (Voortoets) vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

6.2 Toetsing effect op beschermde soorten Flora- en faunawet

6.2.1 Effecten Tabel 2/3 soorten

Broedvogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

In de omgeving van het plangebied zijn broedvogels aanwezig. Ook kan niet uitgesloten worden dat de conifeerhaag in het plangebied gebruikt gaat worden als broedplaats voor algemeen voorkomende broedvogels. Om deze reden wordt geadviseerd om de werkzaamheden in het plangebied buiten de broedtijd uit te voeren (dit komt neer op de periode van augustus tot en met begin maart).

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken dan dient vooraf aan de werkzaamheden het plangebied gecheckt te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een erkend ecooloog. Indien vastgesteld wordt dat er sprake is van ac-

tuele broedgevallen binnen het plangebied of de directe omgeving wordt het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden.

Jaarrond beschermde nesten

Er is een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en bij verwijdering van de broedplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn de zogenoemde categorie 1-4-vogelsoorten (zie Bijlage 2). Tijdens het terreinbezoek zijn in het plangebied geen sporen, nesten of braakballen aangetroffen van categorie 1-4-vogelsoorten. Deze soorten zijn dan ook uitgesloten in het plangebied.

Categorie 5-vogelsoorten

Daarnaast zijn er categorie 5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het plangebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheden hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen.

Alle vogelnesten (ook die van categorie 5-vogelsoorten die geen jaarrond bescherming genieten) zijn beschermd tijdens het broedseizoen (globaal maart tot juli).

Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Bij het slopen van bebouwing en het kappen van vooral oudere bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, hopen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

In het voorliggende plangebied zijn geen gebouwen en bomen aanwezig met daarin (spouwmuur)gaten, kieren en/of hopen die geschikt zijn voor vleermuizen. Ook vormt het plangebied naar verwachting geen uniek en essentieel foerageergebied voor vleermuizen. Bovendien vindt er in het plangebied slechts een kleine aanpassing plaats.

In alle redelijkheid kan worden gesteld dat de voorgenomen plannen weinig of geen invloed zullen hebben op de vleermuisactiviteiten binnen en rondom het plangebied. Voor wat betreft vleermuizen zijn er geen belemmeringen te verwachten ten aanzien van de Flora- en faunawet.

Overige zwaarder beschermde zoogdieren

Er zijn geen zwaarder beschermde zoogdieren aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt geen geschikt habitat voor deze soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

Reptielen en amfibieën

Er zijn geen zwaardere beschermde amfibie- en reptielsoorten aangetroffen in het plangebied en worden op basis van het aangetroffen biotoop en de bureaustudie ook niet verwacht. Effecten op deze soorten zijn dan ook uitgesloten. Wel is het in het kader van de zorgplicht van belang dat de werkzaamheden aan de watergangen buiten de kwetsbare periodes van amfibieën (en vissen) plaatsvindt.

Zorgplicht

Schade aan amfibieën is het grootst als de werkzaamheden in het voortplantingsseizoen plaatsvinden (maart tot en met juli). In deze periode zijn zowel de volwassen dieren als larven aanwezig in het water, dit bleek ook tijdens het terreinbezoek. Na de voortplanting verlaten sommige amfibieën het water om het landbiotoop op te zoeken en later om te overwinteren. Zij overwinteren in holletjes in de bodem, onder bladafval, takkenhopen of stenen.

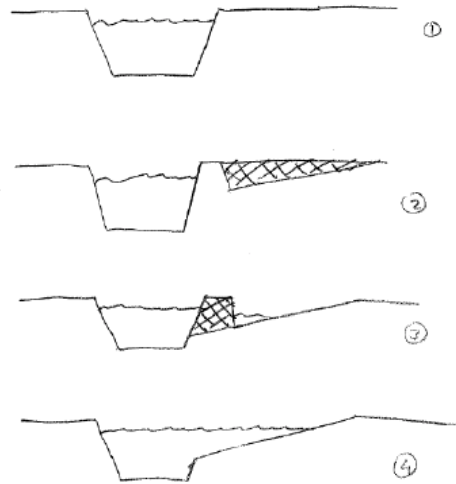
Bij uitvoering van de werkzaamheden aan de watergangen wordt schade voorkomen door de watergangen buiten het voortplantingsseizoen te herprofiëren en/of te dempen. Bij uitvoering van werkzaamheden aan de oevers en mogelijk binnen het bouwvlak in het najaar- of winterperiode kunnen overwinteringsplaatsen (o.a. holletjes) van amfibieën mogelijk worden verstoord en vernietigd. Dit geldt met name voor soorten die op land overwinteren, namelijk de gewone pad en bruine kikker. De gewone pad en bruine kikker zijn algemeen voorkomende soorten in Nederland. Indien de werkzaamheden buiten de voortplantingsperiode en overwintering worden uitgevoerd is de schade beperkt. De meest geschikte periode komt neer op augustus tot en met oktober. Na deze periode gaan amfibieën in winterrust en zijn de soorten minder mobiel. De ingreep heeft geen effecten op populatieniveau.

Natuurvriendelijke oever

De inrichting van de natuurvriendelijke oever (circa 3 meter met een talud van 1:3) zal bovendien een kwaliteitsverbetering vormen voor het leefgebied van de in de omgeving aanwezige amfibiesoorten. Daarnaast behelst de meest oostelijk gelegen watergang in de huidige situatie een zeer ondiepe en smalle watergang. Door de verbreding van deze watergang kan deze in de toekomst een geschikt voortplantingswater vormen voor amfibieën.

Om verstoring op vissen (en eventueel amfibieën) door bijvoorbeeld vertroebeling te voorkomen kan ervoor gekozen worden om vóór het aanpassen van de watergangen, het nieuwe deel aan te leggen (in den droge) alvorens deze wordt verbonden met de oorspronkelijke loop van de watergang. Een voorbeeld van een werkwijze is als volgt:

"Bij het aanleggen van een oever of het verbreden van een watergang in den droge wordt het nieuw te realiseren ondiepe deel eerst gegraven. Door een klein dammetje aangrenzend aan de watergang nog in stand te houden wordt voorkomen dat er al direct tijdens de werkzaamheden water vanuit de watergang het nieuwe deel in stroomt en dat het water in de watergang vertroebeld wordt. Wanneer de graafwerkzaamheden van het ondiepe deel van de natuurvriendelijke oever afgerond zijn, wordt als laatste het tussenliggende dammetje verwijderd door het weg te trekken richting het nieuw gegraven deel. Wanneer op deze wijze gewerkt wordt kunnen de werkzaamheden het gehele jaar door plaatsvinden, omdat er geen verstoring van het watermilieu plaatsvindt".

- 1 oorspronkelijk profiel
- 2 graaf eerst het gearceerde deel weg, laat een dammetje tussen de watergang en het weg te graven deel staan
- 3 graaf/schuif het dammetje in de richting van het nieuw gegraven deel weg
- 4 nieuw profiel.

Vissen

Binnen de begrenzing van het plangebied zijn tijdens de intensieve bemonstering van de watergang geen zwaardere beschermde vissoorten aangetroffen. Effecten op zwaardere beschermde vissoorten zijn dan ook uitgesloten.

Zorgplicht

Tijdens het terreinbezoek is een aantal algemeen voorkomende vissen aangetroffen. Om verstoring van de dieren in hun kwetsbare periode (april - augustus) te voorkomen dient in het kader van de zorgplicht de verbreding van de oevers en de demping van de watergangen buiten deze tijd gerealiseerd te worden. Daarbij dient gewerkt te worden richting open water zodat vissen (en overige organismen) de mogelijkheid krijgen om de werkzaamheden te ontwijken.

Planten

Er zijn geen beschermde plantensoorten (Tabel 2 en 3) aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat of standplaatsfactoren voor de beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

Vlinders

Er zijn geen beschermde vlindersoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor de beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

Libellen

Er zijn geen beschermde libelsoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

6.2.2 Advies vervolgstappen

Op basis van de hierboven beschreven toetsing zijn geen vervolgstappen noodzakelijk. Wel dient rekening gehouden te worden met de broedperiode van vogels en de zorgplicht met name voor amfibieën en vissen.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

7.1.1 Beschermd natuurgebieden

Voor wat betreft de EHS is er alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen in de vorm van compensatie. In het plangebied is geen EHS-gebied aanwezig. Er komt wel EHS voor in de omgeving van het plangebied, echter buiten de invloedssfeer van de ontwikkeling. Er is van directe aantasting van de EHS dan ook geen sprake. Er is daarom geen noodzaak voor een compensatieplan (EHS).

Er is geen natuurgebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000-gebied) in de directe omgeving van het plangebied aanwezig. Vanwege de afstand, de ligging van het plangebied en de beperkte omvang van de ontwikkeling kunnen effecten op het Natura 2000-gebied 'Rijntakken' worden uitgesloten.

7.1.2 Beschermd soorten

Tabel 2 en 3-soorten

In het plangebied zijn geen zwaarder beschermde soorten (Tabel 2 en 3) aangetroffen of verwacht die de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling wezenlijk kunnen beïnvloeden. In het kader van Flora- en faunawet zijn er vanuit flora en fauna geen belemmeringen voor de voorgenomen realisatie van het bedrijfsgebouw, demping en aanpassing van de watergangen in het plangebied aan de Bommelsestraat (naast nr. 21) te Ophemert. Er dient wel rekening gehouden te worden met broedvogels en amfibieën en vissen. Zo dient in het kader van de zorgplicht onder andere buiten de kwetsbare perioden van deze soorten gewerkt te worden.

Broedvogels

Voor de voorgenomen werkzaamheden wordt geadviseerd rekening te houden met het broedseizoen (globaal half maart tot en met juli). In deze periode kunnen broedvogels aanwezig zijn in het plangebied of direct daarbuiten (weidevogels).

Geadviseerd wordt om eventuele rooiwerkzaamheden en/of werkzaamheden met grote (luidruchtige) machines buiten het broedseizoen uit te voeren (zie tevens tabel 1 op de volgende pagina).

Er zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde indien ten minste één van de volgende maatregelen genomen te worden:

- 1) De werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd (voorkeursmaatregel).
- 2) Het plangebied wordt kort voor aanvang van de werkzaamheden in het broedseizoen door een erkend ecoloog gecontroleerd op actuele broedgevallen.

Tabel 1: Mogelijk voorkomen van en effecten op beschermde soorten in het plangebied en de noodzaak voor ontheffing.

Soortgroep/ soort	Ingrep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffing noodzakelijk?	Bijzonderheden/ op- merkingen
Broedvogels algemeen	Mogelijk	Nee	Nee	Werken buiten broedseizoen of locatie ongeschikt maken voor nesten voorafgaand het broedseizoen.
Amfibieën/vissen	Mogelijk	Nee	Nee	Werken buiten kwetsbare periode; buiten voortplantingsperiode en winterrust.

7.2 Kansen voor de natuur

7.2.1 Vleermuizen

Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn gevoelig voor lichtverstoring. Om het terrein geschikt te houden dan wel te maken voor vleermuizen, wordt aangeraden om het aanbrengen van verlichting (en uitstraling hiervan) zoveel mogelijk te beperken (ook tijdens de bouw).

In het toekomstige ontwerp kan rekening gehouden worden met vleermuizen door verlichting te gebruiken die minder verstorend is voor vleermuizen. Lage armaturen met wit licht die naar beneden uitstralen vormen geen belemmering voor vleermuizen en zouden gebruikt kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan vleermuisvriendelijke verlichting zoals de speciale BAT lamp (Rijkswaterstaat, 2012).

Daarnaast zijn speciaal voor nieuwbouw onderhoudsvrije vleermuizenkokers in de handel die ingemetseld kunnen worden en zogenaamde vleermuiskwartieren die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren (zie onder andere Brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen' (Korsten *et al.*, 2011). In de permanente situatie kan daarnaast ook gekozen worden om eventuele spouwmuren toegankelijk te maken voor vleermuizen. Wanneer spouwmuren toegankelijk worden gemaakt voor vleermuizen moet tussen de buitenmuur en het isolatiemateriaal (de luchtspouw) minimaal drie cm ruimte zijn. Daarbij moeten de vleermuizen zowel aan de buitenmuur als de isolatielaaf kunnen hangen. Steenwol- of glaswoldekens kunnen dan worden voorzien van een harde ruwe buitenlaag (Korsten *et al.*, 2011).

7.2.2 Vogels

In de nieuwe situatie kunnen speciaal voor deze beschermde en in aantal teruglopende huismus nestkasten worden aangeboden. Zo kunnen bijvoorbeeld kasten van Vivara¹ worden aangeboden en verspreid over het gebouw worden opgehangen. Deze verblijfplaatsen moeten niet te heet worden in de middagzon: bij voorkeur hebben de locaties een noord of oost expositie of een ligging in de schaduw van een dakgoot of iets desgelijks.

¹ Vivara.nl 'Nestkast voor de Huismus'.

8 Bronnen

8.1 Boeken en rapporten

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, (2006). De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna Deel 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey-Nederland. Leiden.
- Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie) (2009). *De Amfibieën en Reptielen van Nederland*. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen, 2011a. Soortenstandaard Bittervoorn *Rhodeus amarus*.
- Dienst Regelingen, 2011b. Soortenstandaard Heikikker *Rana arvalis*.
- Dienst Regelingen, 2011c. Soortenstandaard kamsalamander *Triturus cristatus*
- Dienst Regelingen, 2012. Soortenstandaard Poelkikker *Rana lessonae*.
- EIS-Nederland/De Vlinderstichting/Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (2007). *Waarnemingenverslag Dagvlinders, nachtvlinders en libellen*.
- Gemeente Neerijnen, 2013. Integrale leidraad Flora en fauna.
- Korsten Erik, Herman Limpens, Herman Bouman, Jeroen Reinhold, (2011). Brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen'. Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad, december 2011.
- Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. (2010). *Vleermuizen en planologie*. Zoogdiervereniging, Arnhem.
- Rijkswaterstaat, 2012. Infrastructuur en vleermuizen. Perspectief van de opdrachtgever
- SOVON, (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij/Naturalis/EIS – Nederland.

8.2 Websites

- www.vlinderstichting.nl
- www.maps.google.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.waarneming.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.telmee.nl

Bijlage 1

Ecologische Hoofdstructuur

Natuurbeschermingswet 1998

Ecologische Hoofdstructuur

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Ecologische Hoofdstructuur.

Algemeen Ecologische hoofdstructuur

De Nederlandse natuur staat steeds meer onder druk, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van Nederland.

In de EHS liggen de twintig Nationale Parken die Nederland kent. Ze hebben gezamenlijk een oppervlakte van 123.000 ha. Ongeveer 45% van alle hectares EHS op het land is ook Natura 2000-gebied.

De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Netwerk van gebieden

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De EHS is een plan in uitvoering en moet in 2018 klaar zijn.

Natuurbeschermingswet 1998

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Natuurbeschermingswet.

Algemeen Natuurbeschermingswet

Nederland kreeg in 1967 voor het eerst een Natuurbeschermingswet. Deze wet maakte het mogelijk om natuurgebieden en soorten te beschermen.

Op den duur voldeed de wet niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen stellen aan natuurbescherming. Daarom is in 1998 een nieuwe Natuurbeschermingswet gemaakt die alleen gericht is op gebiedsbescherming. De bescherming van soorten is geregeld in de Flora- en faunawet.

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet verwerkt.

Beschermde gebieden

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet:

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden);
- beschermde natuurmonumenten;
- wetlands.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht.

Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het ministerie van Economische Zaken dit.

Bestaand gebruik

Op 1 februari 2009 is de wet opnieuw gewijzigd. De wijziging heeft betrekking op het zogenoemde 'bestaand gebruik'. Hieronder vallen activiteiten in en om beschermde Natura 2000-gebieden die al plaatshadden voordat een gebied als beschermd gebied is aangewezen. De wijziging is met name van belang voor provincies (als bevoegd gezag) en voor burgers en bedrijven met bestaand gebruik. De wijzigingen zijn gericht op:

- verbetering van de werking van de wet in de praktijk;
- verbetering van de aansluiting van de wet bij de Habitatrichtlijn.

Beschermde Natuurmonumenten

Met de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 is in 2005 het verschil tussen Beschermde Monumenten en Staatsnatuurmonumenten vervallen: beide zijn nu Beschermde Natuurmonumenten.

Beschermde Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden worden opgeheven en niet langer beschermd als beschermd natuurmonument. De natuurwaarden, waarvoor het natuurmonument was aangewezen, worden wel in de Natura 2000-aanwijzing opgenomen.

Bijlage 2

Flora- en faunawet

Flora- en faunawet

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Flora- en faunawet.

Algemeen Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EZ (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht.

Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan. Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een

'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekent dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EZ door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit bete-

kent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat zelfde geldt voor vogelsoorten. Zie bijlage 1 Flora- en faunawet voor een beschrijving van de te volgen procedure voor deze soorten.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van

geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Wanneer gesloopt of gekapt wordt zonder vervolgonderzoek te laten plaatsvinden, en er blijken beschermde soorten aanwezig te zijn, dan wordt de Flora- en faunawet overtreden. Dit is een economisch delict waar boetes aan verbonden zijn.

Onderzoek naar vleermuizen duurt ongeveer 6 maanden. Indien het onderzoek over de winterperiode heen getrokken moet worden, kan het langer duren. Onderzoek naar andere soortgroepen kan vaak sneller (met 1 of 2 bezoeken) afgerond worden. De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Een vleermuisonderzoek is circa drie jaar geldig. Indien de werkzaamheden niet binnen drie jaar hebben plaatsgevonden, dan moet opnieuw onderzoek worden uitgevoerd.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EZ geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

- 1 het Ministerie van EZ geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
- 2 de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.